

**HUONO-OSAISTEN PALVELUT –
SOSIAALIPOLITIIKAN VAI MARKKINAKÄYTÄNTÖJEN EHDOLLA?
DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU / HUOPA-HANKE 14.11.2008 KLO 12**

Rehtori Jorma Niemelä: Avaus

Hyvinvoinnin strategiat

Suomi on elänyt ennennäkemättömän vauraan kauden, mutta köyhyys ja moninainen huono-osaisuus on pysynyt ja osin syventynyt. Vaikka keskimäärin sosiaalinen hyvinvointi, terveys ja koulutustaso ovat parantuneet, osa kansasta on jäänyt ulkopuolelle tämän kehityksen. Tuloerot ovat kasvaneet rajusti.

Miten voimme käydä näiden ongelmien kimppuun? Jaan hyvinvoinnin strategiat kolmeen. Voimme pyrkiä ratkomaan sosiaalisia ongelmia (*sosiaali*)politiikan, *yhteisöllisen* tai *sivistyksellisen toiminnan* kautta. Eli voimme lähestyä asioita yhteiskunnasta, yhteisöistä tai yksilöstä käsin.

Sosiaali- ja koulutuspolitiikan tavoitteena on allokoida uudestaan hyvinvoinnin resursseja. Kyse on sekä universaalista sosiaali-, koulutus- ja yleensä yhteiskuntapolitiikasta että sitten kohdennetusta resurssienjaosta. Sosiaalityössä tämä olisi **voimavarasuhde**. Empowerment-johdannaisen *valtaistamisen* käsitteen omistan sille, että yhteiskunta valtaistaa resurssienjaolla yksilöä tai perhettä.

Hyvinvointi on jotakin, joka kasvaa aina myös ihmisestä ja hänen sosiaalisesta lähipiiristään. Tämä liittyy ihmisen merkitysmaailman jäsentymiseen, arvotajunnan selkiintymiseen, identiteetin löytymiseen ja vahvistumiseen, ihmisenä kasvuun, oppimiseen ja muutokseen. Emansipaatiossa yksilö *voimaantuu* käyttämään omaa potentiaaliaan. Emansipaatiota voivat tukea erilaiset terapia-, kasvatus- ja koulutussuhteet. Yhtä hyvin taiteella, uskonnolla ja vastaavilla on samansuuntaisia vaikutuksia. Kyseessä on kasvun ja **sivistymisen** prosessi, joka on siten voimaantumisen ydintä.

Aivan keskeinen välittävinä ulottuvuuksina sosiaalipolitiikan ja yksilön välillä toimivat yhteisöt (tai boardieulaisittain ”kentät”, jotka korostaa enemmän valtaa ja kenttien tuomia resursseja).

Vuorovaikutukseen liittyvässä yhteisöllisyydessä on kyse molemmista: siinä on sekä *valtaistavia* että *voimaannuttavia* elementtejä. Sosiaalipolitiikka voi valtaistaa luomalla edellytyksiä yhteisöllisyydelle. Yksilö voi liittoutua voimaantumispyrkimyksissään vertaistuen, lähiyhteisöjen, yhdistysten jne. kautta muiden ihmisten kanssa.

Vielä erikseen on nostettava esiin inhimillistä olemassaoloa ja arvokkuutta tukevaa huolenpitosuhdetta: Siinä kansalainen on kykenemätön itsenäiseen ja omatoimiseen asioidensa tai päivittäisten rutiiniensa hoitamiseen. Jokaisen kansalaisen luovuttamaton oikeus ihmisyyteen toteutuu hoivan ja huolenpidon kautta. Toiminta ei ole empowermenttia eikä emansipaatiota, vaan se on inhimillistä välittämistä, huolenpitoa ja hoivaa. Sosiaalisen toiminnan kannalta kyseessä on **hoivasuhde**.

Strategiat limittyvät ja lomittuvat

Huono-osaisuutta vastaan taistellessa nämä strategiat limittyvät ja lomittuvat toimenpidekokonaisuuksissa. Ne on kuitenkin tärkeää pitää teoreettisesti erillään. Köyhyys nimittäin poistuu rahalla, osattomuus osallisuudella ja henkilökohtainen voimattomuus voimaantumisella.

Asunnottomuus poistuu asunnolla, mutta kodittomuus ei poistu asunnolla. Taloudellisen hädän synnyttämä toivottomuus poistuu talouden paranemisella, mutta minän ja identiteetin hajoamisesta syntyneitä toivottomuutta ei välttämättä rahalla hoideta.

Usein ylisukupolvisiksi muodostuneita huono-osaisuuden kierteitä ei välttämättä korjaa parantunut talous tai työmarkkina-asema ellei samalla tapahdu merkitysmaailman muutosta.

Huopa-hankkeen idea

Kun Diakonia-ammattikorkeakoulu muutama vuosi sitten mielti työelämäyhteyksiään, se löysi läheisimmät yhteistyökumppaninsa samoilta kampuksilta, missä se toimi. Kampukset olivat rakentuneet pääosin Diakin omistajatahojen laajan sosiaali-, terveys- ja diakoniapalvelujen keskelle.

Kun molempien missiossa on köyhyyden ja huono-osaisuuden kimppuun käyminen, lähdettiin etsimään yhteistyön muotoja. Niitä on löytynyt niin tämän Huopa-hankkeen kuin monien muiden prosessien kautta.

Toimiessaan kuntien ostopalvelusopimuspartnereina, nämä taustayhteisöt tuovat yhteiskunnallisia resursseja asiakkaiden elämään. Osa niistä on aitoja kansalaisjärjestöjä tai säätiöitä, jotka edistävät yhteisöllisyyttä. Diakonian periolemukseen kuuluu myös ihmisen merkitysmaailman muutos armon, uskon, toivon ja rakkauden kautta.

Näin voidaan tavallaan yhdistää kaikki hyvinvoinnin strategiat köyhyyden ja huono-osaisuuden vastaisessa taistelussa.

Olemme luoneet aiempaa paljon laajemmat yhteistyömuodot koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja palvelutoiminnalle. Silti on todettava, että olemme vasta tien alussa.

Samalla kun toivotan kaikki tervetulleiksi, kiitän Huopa-hankkeen aktiivisia toteuttajia. Hyvää seminaariantia kaikille meille!